

CODUL DE ETICĂ, DEONTOLOGIE ȘI INTEGRITATE PROFESIONALĂ AL CERCETĂTORILOR

Preambul.....	1
Dispoziții Generale.....	1
Capitolul I.....	3
Reguli și Principii Deontologice Privind Practicarea Profesiei de Sociolog.....	3
Capitolul II.....	5
Norme și Reguli Etice Privind Respectarea de Către Sociolog a Drepturilor Subiecților Investigați	5
Capitolul III.....	7
Principii, Reguli Etice și Profesionale Privind Valorificarea Practică și Publicistică a Producției Sociologice.....	7
Dispoziții Finale.....	9

Preambul

Prezentul Cod de Etica, Deontologie și Integritate Profesională a Cercetătorilor este elaborat avându-se în vedere conținutul legilor: 324/2003 (privind cercet. șt. și dezvoltarea tehnologică; 319/2003 (privind Statutul personalului de cercetare-dezvoltare); 206/2004 (privind Buna conduită în cercetarea științifică, dezvoltarea tehnologică și inovare) cu completările ulterioare; Statutul Academiei Române, Codul Etic al Asociației Române de Sociologie, contribuții ale cercetătorilor din cele două Institute din cadrul Academiei Române: Institutul de Cercetare a Calității Vieții și Institutul de Sociologie.

Dispoziții Generale

Art. 1. Profesia de cercetător în domeniul științelor sociale/ sociologiei¹ implică importante considerente etice, deontologice și de integritate profesională și morală, întrucât presupune, în mod necesar, contactul direct și nemijlocit cu persoane, grupuri sociale și comunități umane; iar rezultatele sale afectează viața socială a grupurilor și comunităților.

¹ În acest Cod utilizăm termenul „sociologie” în sens general, înțelegând toate domeniile științelor sociale.

Art. 2. Practicarea profesiei de sociolog presupune valorificarea transparenței și probității în întreaga activitate de cercetare, valorificarea competenței profesionale, profesionalism, umanism și obiectivitate, tratamentul echitabil și respectarea indivizilor.

Art. 3. Activitatea profesională a cercetătorilor în sociologie trebuie fundamentată pe o opțiune umanistă clară, astfel încât persoana umană să reprezinte valoarea supremă în orice acțiune de cercetare.

Art. 4. Scopul prezentului Cod este acela de a-i atenționa pe cercetători asupra posibilelor implicații și consecințe nedorite generate prin utilizarea fără discernământ sau cu rea credință a cunoștințelor sociologice și de a le stimula luarea unei atitudini colective față de eventualele comportamente care transgresează principiile eticii sociologice.

Art. 5. Codul de etică, deontologie și integritate profesională oferă o bază consensuală pentru construirea unei atmosfere pozitive în cadrul comunității sociologice, fundamentată pe relații de colegialitate, respect și exigență reciprocă, fiind, în același timp, un instrument sau un ghid pentru soluționarea eventualelor neînțelegeri și dispute științifice ce ar putea apărea între cercetători sau între aceștia și alți membri ai colectivității.

Capitolul I

Reguli și Principii Deontologice Privind Practicarea Profesiei de Sociolog

Art. 6. Sociologul trebuie să-și fundamenteze întreaga sa activitate de cercetare pe valorile democratice, între care pe primul plan se situează respectul reciproc al persoanelor, grupurilor și comunităților, înțelegerea și acceptarea reciprocă fiind un element activ al procesului de negociere și mediere între părțile pe care le investighează, în nicio situație el neputând favoriza un grup sau o comunitate în detrimentul altui grup sau comunități.

Art. 7. În activitatea de cercetare, sociologul trebuie să adopte o poziție echidistantă în raport cu grupurile, ideologiile și comunitățile componente ale colectivității din care face parte, astfel încât în orice împrejurare să promoveze adevărul științific.

Art. 8. Acceptarea de către un sociolog a angajării sale de către un grup, instituție sau comunitate pentru a promova interesele acestora poate avea loc numai dacă sociologul face cunoscute sursele de finanțare a cercetărilor la care participă și consemnează orice legătură pe care o are cu diferite organizații, firme sau sponsori, renunțând la un asemenea angajament în momentul în care constată că acesta este de natură a implica abateri de la cerințele deontologice.

Art. 9. Sociologul are dreptul la opțiuni valorice, politice și ideologice proprii, care nu trebuie însă să-i anuleze obiectivitatea activității sale profesionale, iar disputele și confruntările cu ceilalți cercetători și specialiști trebuie menținute în spiritul colegialității, onestității științifice și respectului reciproc.

Art. 10. Sociologul trebuie să se plaseze la cele mai înalte standarde teoretice și metodologice validate pe plan intern și internațional, utilizând acele metode și mijloace de investigație care să le permită culegerea, analiza și interpretarea cât mai corectă a realității sociale studiate și în nicio situație și pentru niciun considerent, de orice natură ar fi el, nu trebuie să deformeze sau să denatureze datele privitoare la realitatea socială, prin modificarea, ajustarea sau falsificarea lor.

Art. 11. Sociologul trebuie să manifeste în activitatea de cercetare onestitate profesională, exprimând cu claritate obiectivele specifice pe care le urmărește într-un proiect de cercetare, pe

cele care îi par posibil de realizat, dar și limitele acestora, oferind, totodată, toate datele necesare pentru evaluarea independentă a valabilității rezultatelor obținute din partea membrilor comunității științifice sau a colegilor.

Art. 12. În activitatea de cercetare, sociologul nu trebuie să-și folosească, în nicio împrejurare, cunoștințele sale profesionale și științifice în scopuri imorale, ilicite sau frauduloase și, în niciun caz, să încerce să înșele încrederea persoanelor implicate în cercetare.

Art. 13. În situația în care mai mulți sociologi sunt implicați în proiecte de cercetare comune, încă de la început trebuie formulate acorduri mutuale acceptate de către toți cu privire la diviziunea muncii, accesul la date, plata muncii, drepturile de autor, precum și alte drepturi și responsabilități, pentru a se evita posibilitatea apariției unor conflicte și dispute între cercetătorii angajați în acel proiect.

Art. 14. În măsura în care nu sunt lezate drepturile anumitor indivizi, persoane, grupuri sau comunități implicate într-o cercetare, sociologul este obligat, la solicitarea altor membri ai comunității sociologilor, să pună la dispoziția celor interesați metodologia și instrumentele utilizate, volumul eșantionului investigat, scalele de măsurare și evaluare ce ar putea proba seriozitate și credibilitatea cercetării.

Art. 15. Sociologul are obligația de a pune la dispoziția colegilor lor datele și concluziile rezultate după publicarea acestora, gratuit sau printr-o înțelegere, în vederea efectuării unor analize secundare.

Art. 16. În toate fazele cercetării – elaborarea metodologiei de culegere a datelor, culegerea propriu-zisă a acestora, analiza și interpretarea lor, sociologul trebuie să dovedească un înalt profesionalism și integritate morală, excluzând atât influența opțiunilor sale valorice personale, cât și ingerințe de natură politică, ideologică, partidistă sau a intereselor angajatorului.

Art. 17. Rezultatele obținute din cercetările întreprinse trebuie să fie comunicate complet, fără omisiuni sau distorsiuni conștiente ale sociologului, iar prezentarea lor de către acesta trebuie făcută doar pe criteriul relevanței științifice și nu al intereselor personale sau de grup ale cercetătorului.

Capitolul II

Norme și Reguli Etice Privind Respectarea de Către Sociolog a Drepturilor Subiecților Investigați

Art. 18. Sociologul trebuie să acorde o atenție specială relațiilor sale cu subiecții investigați în scopuri științifice sau afectați de activitatea sa de practician, protejându-i, în toate situațiile, de riscurile posibile implicate de participarea lor la cercetare, informându-i în mod amănunțit și obținând consimțământul explicit al acestora de a participa la cercetare.

Subiecții (individual sau colectiv) participanți la o cercetare științifică au dreptul de a fi complet informați de rezultatele cercetărilor la care au participat ca subiecți și ca obiect de cercetare.

Art. 19. În cursul realizării cercetărilor, sociologul nu trebuie să expună persoanele investigate riscului unor prejudicii morale sau materiale, prin nerespectarea anonimatului și a intimității, această obligație fiind valabilă pentru toți membrii echipei de cercetare, cât și pentru orice membru al comunității sociologice care are acces la datele cercetării.

Art. 20. În orice situație, dar mai ales atunci când cercetarea are ca obiect aspecte ale vieții personale, intime sau când informațiile culese pot crea pentru subiectul investigat riscul unor efecte nedorite, sociologul este obligat să informeze explicit, de la bun început, subiectul cercetării în legătură cu tipul de informații care vor fi culese, cât și cu privire la scopul general al cercetării, iar la finalul cercetării să informeze amănunțit subiecții despre rezultatele cercetării și modul în care vor fi utilizate.

Art. 21. În activitatea de cercetare cu publicul, sociologul nu trebuie să abuzeze de poziția lor profesională de investigatori sociali în scopuri frauduloase sau sub pretextul de a culege informații confidențiale pentru vreo instituție sau organizație, trebuind să respecte, indiferent de natura angajării sau a sponsorizării, interesele persoanelor și grupurilor care intră în perimetrul cercetării și acțiunii sale.

Art. 22. Participarea în calitate de subiect al investigației sau a unui experiment sociologic a unei persoane sau grup social este absolut voluntară, sociologul neputând utiliza niciun mijloc de presiune sau coerciție asupra acestora și să se abțină de a face vreo promisiune unui subiect-persoană, grup sau organizație, dacă nu există intenția fermă și posibilitatea efectivă de a onora un asemenea angajament.

Capitolul III

Principii, Reguli Etice și Profesionale Privind Valorificarea Practică și Publicistică a Producției Sociologice

Art. 23. Sociologul este obligat ca în activitatea de valorificare publicistică și practică a cercetărilor întreprinse (concretizată sub formă de cărți, manuale, cursuri, crestomații, volume, articole, conferințe, comunicări etc.) să respecte normele și reglementările interne și internaționale privind dreptul de autor și de proprietate intelectuală.

Art. 24. Sociologul care-și valorifică rezultatele cercetărilor prin publicații, precum și cel care elaborează cursuri și manuale universitare, poartă întreaga răspundere atât în privința formei și conținutului, cât și în privința riscurilor la care se pot expune din folosirea incorectă, în nume propriu, a unor lucrări, cursuri, volume, manuale, articole sau idei prezentate în comunicări științifice, în contexte formale sau informale, aparținând unor colegi sau altor persoane.

Art. 25. Sociologul nu trebuie să recurgă în niciun caz, indiferent de motivul invocat, la copierea integrală sau parțială a unor capitole, paragrafe, fraze sau idei aparținând altor persoane, fără citarea expresă a acestora, ei trebuie să citeze corect sursa de informație prin respectarea strictă a normelor referitoare la utilizarea aparatului critic și bibliografic (cartea, volumul, articolul, autorul, anul apariției, ediția, editura, pagina etc.). Încălcarea acestor comandamente etice reprezintă o abatere gravă de la principiile Codului deontologic, impunând adoptarea unor măsuri sancționatorii și reparatorii ce vizează evitarea și prevenirea producerii, în viitor, a unor acte și fapte ce lezează dreptul de proprietate intelectuală.

Art. 26. În toate materialele valorificate practic sau publicistic, sociologul are obligația morală de a enumera și contribuția personală a tuturor participanților la cercetare, aducându-le mulțumiri și, după caz, recompensându-i material (dacă există un contract sau o convenție în acest sens). Ordinea autorilor și a exprimării mulțumirii pentru sprijin și contribuție trebuie să reflecte în mod adecvat contribuția participanților la procesul de cercetare și redactare. În nici un caz, el nu trebuie să prezinte o cercetare comună, realizată cu participarea mai multor persoane, ca fiind rezultatul unor eforturi exclusiv personale.

Art. 27. În cazul în care este solicitat în activitatea de evaluare sau de recenzare a unor manuscrise sau lucrări aparținând unor colegi sau specialiști, sociologul trebuie să dea dovadă de înaltă competență profesională, obiectivitate și probitate morală. El trebuie să se abțină sau să nu dea curs unor solicitări referitoare la evaluarea activității publicistice a unor colegi cu care au avut conflicte personale, cu care se află în concurență profesională din diverse motive (publicare preferențială, promovare, transfer, detașare, bursă de studii etc.), precum și în situația când i se cere să aprecieze activitatea științifică și publicistică a unor persoane față de care a avut sau are anumite obligații personale sau servituți.

Dispoziții Finale

Art. 28. Prezentul Cod de etică, deontologie și integritate morală reprezintă o formă de asumare, de către cercetătorii din Institut, a responsabilității lor sociale, precum și un angajament moral de a contribui la optimizarea continuă a condițiilor sociale ale vieții umane și la construirea unei societăți comune în toate compartimentele sale.

Art. 29. Pe baza prezentului Cod, se poate aprecia dacă cercetătorii din Institut care practică sociologia au dovedit sau nu probitate profesională și morală în relațiile cu persoane, grupuri, organizații sau comunități, în activitatea de cercetare, învățământ sau aplicare a cunoștințelor sociologice.

Art. 30. Prezentul Cod a fost discutat și aprobat în Adunarea Generală a Cercetătorilor din I.C.C.V. din data de 12.12.2011, intrând în vigoare de la data de 01.01.2012

DIRECTOR,

**Prof. univ. dr Cătălin Zamfir
Membru corespondent al
Academiei Române**